



Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 13 juli 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier – Direktiv 1999/44/EG – Artikel 5.1 – Säljarens ansvarstid – Preskriptionstid – Artikel 7.1 andra stycket – Begagnade varor – Begränsning av säljarens ansvar genom avtal”

I mål C-133/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour d’appel de Mons (Appellationsdomstolen i Mons, Belgien) genom beslut av den 22 februari 2016, som inkom till domstolen den 4 mars 2016, i målet

Christian Ferenschild

mot

JPC Motor SA,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.L. da Cruz Vilaça samt domarna M. Berger (referent), A. Borg Barthet, E. Levits och F. Biltgen,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Christian Ferenschild, genom P.-E. Partsch, avocat,
- Belgiens regering, genom J. Van Holm, J.-C. Halleux och M. Jacobs, samtliga i egenskap av ombud,
- Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, inledningsvis genom G. Goddin och D. Roussanov, båda i egenskap av ombud, därefter av G. Goddin och C. Valero, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 6 april 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: franska.

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 5.1 och 7.1 andra stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 1999, s. 12).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Christian Ferenschild och JPC Motor SA. Målet avser bland annat en begäran om ersättning för den skada som lidits till följd av en bristande avtalsenlighet hos det fordon som Christian Ferenschild förvärvat av bolaget.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skäl 7 i direktiv 1999/44 anges följande:

”Varorna måste framför allt överensstämma med vad som anges i avtalet. Principen om avtalsenlighet kan anses vara gemensam för olika nationella rättstraditioner. I vissa nationella rättstraditioner kan det vara omöjligt att enbart stödja sig på denna princip för att tillförsäkra konsumenten en lägsta skyddsnivå. Särskilt i fråga om dessa rättstraditioner kan det vara värdefullt med ytterligare nationella bestämmelser för att se till att konsumenten skyddas i sådana fall där parterna inte har kommit överens om några särskilda avtalsvillkor eller där parterna har kommit överens om villkor eller ingått avtal som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar konsumentens rättigheter och som, i den mån dessa rättigheter följer av detta direktiv, inte är bindande för konsumenten.”

- 4 I skäl 16 i nämnda direktiv anges följande:

”På grund av begagnade varors specifika art är det vanligtvis omöjligt att byta ut dem. Konsumenten har därför vanligtvis inte bytesrätt när det gäller dessa varor. Medlemsstaterna får ge parterna möjlighet att komma överens om en förkortad ansvarstid för sådana varor.”

- 5 I skäl 17 i direktivet anges följande:

”Det är lämpligt att begränsa den tid under vilken säljaren är ansvarig för sådan bristande avtalsenlighet som föreligger vid leveransen av varan. Medlemsstaterna får också meddela föreskrifter som innebär begränsning av den frist inom vilken konsumenten kan utöva sina rättigheter, under förutsättning att en sådan frist inte löper ut inom två år från leveransen. Om preskriptionsfristen enligt nationell lag inte börjar löpa när varan levereras, får preskriptionsfristens sammanlagda längd enligt nationell lag inte understiga två år från leveranstidpunkten.”

- 6 I skäl 24 i direktiv 1999/44 anges följande:

”Medlemsstaterna bör på det område som omfattas av detta direktiv tillåtas att anta eller behålla strängare bestämmelser för att säkerställa en ännu högre konsumentskyddsnivå.”

- 7 Artikel 1 i samma direktiv har rubriken ”Tillämpningsområde och definitioner”. I artikel 1.1 föreskrivs följande:

”Detta direktiv syftar till en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier, i syfte att säkerställa en enhetlig miniminivå för konsumentskyddet inom ramen för den inre marknaden.”

- 8 Artikel 3 i direktivet har rubriken ”Konsumenters rättigheter”. Enligt artikel 3.1 och 3.2 gäller följande:

”1. Säljaren skall vara ansvarig gentemot konsumenten för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras.

2. I fall av bristande avtalsenlighet skall konsumenten ha rätt att utan kostnad få varan återställd till avtalsenlighet genom reparation eller utbyte i enlighet med punkt 3 eller att få ett skäligt prisavdrag eller att häva avtalet med avseende på den varan, i enlighet med punkterna 5 och 6.”

- 9 Artikel 5 i direktivet har rubriken ”Tidsfrister”. I artikel 5.1 föreskrivs följande:

”Säljaren skall anses ansvarig enligt artikel 3 när den bristande avtalsenligheten visar sig inom två år efter leveransen av varan. Om de rättigheter som anges i artikel 3.2 enligt nationell lag är föremål för en preskriptionsfrist, skall den fristen inte löpa ut inom två år från tidpunkten för leveransen.”

- 10 Artikel 7 i direktiv 1999/44 har rubriken ”Bestämmelsernas bindande karaktär”. I artikel 7.1 föreskrivs följande:

”Avtalsvillkor eller överenskommelser som ingås med säljaren innan denna får kännedom om den bristande avtalsenligheten, och som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar de rättigheter som följer av detta direktiv, skall enligt nationell lagstiftning inte vara bindande för konsumenten.

Medlemsstaterna får föreskriva att säljaren och konsumenten i fråga om begagnade varor får komma överens om vissa avtalsvillkor eller ingå överenskommelser med kortare ansvarstid för säljaren än den som föreskrivs i artikel 5.1. En sådan ansvarstid får inte understiga ett år.”

- 11 Artikel 8 i direktivet, med rubriken ”Nationell lag och minimiskydd”, har följande lydelse:

”1. De rättigheter som följer av detta direktiv skall utövas utan att det påverkar andra rättigheter som konsumenten kan åberopa i enlighet med nationella bestämmelser om avtalsrättsligt eller icke-avtalsrättsligt ansvar.

2. Medlemsstaterna får, inom det område som regleras av detta direktiv, anta eller behålla sådana strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget, för att säkerställa en högre konsumentskyddsnivå.”

Belgisk rätt

- 12 Direktiv 1999/44 har genomförts i belgisk rätt genom code civil (civillagen), ändrad genom loi relative à la protection des consommateurs en cas de vente de biens de consommation (lag av den 1 september 2004 om konsumentskydd vid försäljning av konsumentvaror) (*Moniteur belge* av den 21 september 2004, s. 68384), som trädde i kraft den 1 januari 2005.

13 Artikel 1649 quater i civillagen stadgar följande:

”1. Säljaren ska vara ansvarig gentemot konsumenten för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras och som upptäcks inom två år från leveranstidpunkten.

...

Säljaren och konsumenten får, som ett undantag från första stycket, för begagnade varor avtala om en kortare ansvarstid än två år. Fristen får dock inte vara kortare än ett år.

...

3. Konsumentens talerätt upphör ett år efter att denne upptäckt en bristande avtalsenlighet, dock inte tidigare än vid utgången av tvåårsfristen enligt [punkt 1].

...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

14 Den 21 september 2010 köpte Christian Ferenschild, en nederländsk medborgare bosatt i Belgien, en begagnad bil av JPC Motor för 14 000 euro.

15 Den 22 september 2010 nekade Direction pour l'immatriculation des véhicules (Fordonsregistermyndigheten, Belgien) att registrera bilen, eftersom bilen, enligt en framställning som förts in i Schengens informationssystem, var stulen. Det konstaterades således att fordonet inte var avtalsenligt.

16 Den 7 oktober 2010 underrättades JPC Motor om denna bristande avtalsenlighet av det försäkringsbolag där Christian Ferenschild hade en rättsskyddsförsäkring. Försäkringsbolaget ansåg att säljaren var ansvarig, eftersom fordonet var behäftat med ett dolt rådighetsfel, och begärde att denna skulle återta bilen och betala tillbaka köpeskillingen, med förbehåll för eventuella kostnader eller förluster avseende tiden mellan försäljningsdatumet och det framtida datum då försäljningen skulle komma att hävas.

17 Efter åtgärder vidtagna av JPC Motor framkom det att det var fordonets handlingar – inte fordonet självt – som hade stulits, och använts för att ”dölja” en liknande bil med bedräglig bakgrund i Italien. Den 7 januari 2011 kunde fordonsregistermyndigheten därför göra en korrekt registrering av det fordon som köpts av Christian Ferenschild.

18 Den 21 oktober 2011 begärde Christian Ferenschild genom sitt ombud att JPC Motor skulle ersätta honom för den skada han lidit till följd av det aktuella fordonets bristande avtalsenlighet.

19 JPC Motor bestred ersättningskravet med motiveringen att det framställts för sent. Den 12 mars 2012 väckte Christian Ferenschild talan mot bolaget vid Tribunal de commerce de Mons (Handelsdomstolen i Mons, Belgien) och yrkade ersättning för den skada han lidit till följd av fordonets bristande avtalsenlighet. Han yrkade ersättning avseende kostnad för hyra av en ersättningsbil och administrativa kostnader, samt prisavdrag till följd av värdeminskning för den köpta bilen, jämte kompensations- och processränta från den 7 oktober 2010.

20 I dom av den 9 januari 2014 ogillade Tribunal de commerce de Mons hans talan.

21 Den 3 april 2014 överklagade Christian Ferenschild denna dom till Cour d'appel de Mons (Appellationsdomstolen i Mons, Belgien).

- 22 Den 8 juni 2015 fann appellationsdomstolen att den köpta bilen var behäftad med ett fel (bristande avtalsenlighet) i den mening som avses i artikel 1649 bis och följande artiklar i civillagen men att detta fel föreföll ha lösts genom registreringen av fordonet. Rätten har likväl ex officio beslutat att återuppta handläggningen av målet för att ge parterna tillfälle att yttra sig bland annat över preskription av talan.
- 23 Vad gäller preskriptionen av talan i det nationella målet, har den hänskjutande domstolen påpekat för det första att man måste skilja mellan "garantitiden" och "preskriptionsfristen".
- 24 Den har preciserat att den lagstadgade garantitiden enligt artikel 1649 quater punkt 1 i civillagen är två år från leveransen av varan. Enligt tredje stycket i den bestämmelsen kan garantitiden dock beträffande begagnade varor minskas till som lägst ett år om parterna kommer överens om det. I förevarande fall utnyttjade parterna möjligheten att minska garantitiden till ett år.
- 25 Preskriptionsfristen enligt artikel 1649 quater punkt 3 i civillagen löper ut ett år från den dag efter det att konsumenten upptäckte den bristande avtalsenligheten, dock inte tidigare än vid utgången av tvåårsfristen enligt punkt 1 i samma artikel.
- 26 Den hänskjutande domstolen har för det andra konstaterat att talan i detta fall väcktes den 12 mars 2012, det vill säga mer än ett år efter bland annat leveransen av bilen (som ägde rum den 21 september 2010) och konstaterandet att den inte vara avtalsenlig (vilket skedde den 22 september 2010).
- 27 I detta sammanhang aktualiseras frågan om tolkning av artikel 1649 quater punkt 3 i civillagen, angående preskriptionsfristen i en situation, såsom den i det nationella målet, där garantitiden minskats till ett år genom avtal. Den hänskjutande domstolen frågar sig mer specifikt om den ettåriga preskriptionsfristen enligt den bestämmelsen i en sådan situation ska förlängas tills den tvååriga garantitiden enligt punkt 1 i nämnda artikel löper ut.
- 28 JPC Motor har gjort gällande bland annat att sett till *ratio legis* med artikel 1649 quater punkt 3 i civillagen – som är att undvika att konsumentens talerätt preskriberas innan garantitiden har löpt ut – är det inte motiverat att förlänga preskriptionstiden fram till dess att tvåårsfristen löper ut när garantitiden med giltig verkan har minskats till ett år. I en sådan situation bör den bestämmelsen tolkas på så sätt att preskriptionsfristen för konsumentens talerätt kan löpa ut tidigare än två år efter det att den begagnade varan levererades.
- 29 Christian Ferenschild har för sin del i synnerhet hävdatt att direktiv 1999/44, och mer specifikt artiklarna 5.1 och 7.1 andra stycket, inte ger medlemsstaterna utrymme att, vad gäller köp av en begagnad vara, föreskriva en kortare preskriptionstid för konsumentens talerätt än två år från leveransen av varan.
- 30 Eftersom artikel 1649 quater punkt 3 i civillagen skulle kunna tolkas som att preskriptionsfristen för konsumentens talerätt kan löpa ut tidigare än fristen på två år räknat från leverans av den begagnade varan, aktualiseras enligt den hänskjutande domstolen frågan huruvida bestämmelserna i belgisk rätt är förenliga med direktiv 1999/44 och mer specifikt med artiklarna 5.1 och 7.1 andra stycket i direktivet.

- 31 Mot denna bakgrund beslutade Cour d'appel de Mons (Appellationsdomstolen i Mons) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Ska [artikel 5.1] jämförd med [artikel 7.1 andra stycket] i [direktiv 1999/44] tolkas på så sätt att de hindrar att en nationell bestämmelse förstås så, att den beträffande begagnade varor tillåter att preskriptionsfristen för konsumentens talerätt löper ut tidigare än fristen på två år räknat från leveransen av den icke avtalsenliga varan, när säljaren och konsumenten har avtalat om en kortare garantitid än två år?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 32 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artiklarna 5.1 och 7.1 andra stycket i direktiv 1999/44 ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för en bestämmelse i en medlemsstat som medger en kortare preskriptionsfrist för en konsuments talerätt än två år räknat från leveransen av varan när medlemsstaten har utnyttjat möjligheten enligt nämnda artikel 7.1 andra stycket och säljaren och konsumenten har kommit överens om en kortare ansvarstid för säljaren än två år, närmare bestämt ett år, för den begagnade varan i fråga.
- 33 För att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar på den frågan vill EU-domstolen för det första erinra om att man enligt lydelsen av artikel 5.1 i direktiv 1999/44, som ingår i artikel 5 med rubriken ”Tidsfrister”, måste skilja mellan två typer av frister, var och en med sitt distinkta ändamål.
- 34 Den första fristen är den som avses i artikel 5.1 första meningen i direktivet, det vill säga säljarens ansvarstid. Den syftar på den period inom vilken en bristande avtalsenlighet hos varan ska upptäckas för att säljaren ska vara ansvarig enligt artikel 3 i direktivet och, därmed, inom vilken de rättigheter till konsumentens förmån som stadgas i den bestämmelsen ska uppkomma. Säljarens ansvarstid är i princip två år räknat från leveransen av varan.
- 35 Fristen i artikel 5.1 andra meningen i direktivet, å andra sidan, är en preskriptionsfrist. Det är den period inom vilken konsumenten faktiskt kan utöva de rättigheter gentemot säljaren som uppkommit under säljarens ansvarstid.
- 36 För det andra, och som generaladvokaten har konstaterat i punkt 52 i sitt förslag till avgörande, stadgar artikel 5.1 i direktiv 1999/44 en ansvarstid för säljaren som i princip ska vara två år från leveransen av varan men överläter till de nationella lagstiftarna att avgöra om de vill införa en preskriptionsfrist för konsumentens talerätt.
- 37 Det framgår dock av lydelsen av artikel 5.1 andra meningen jämförd med skäl 17 i direktivet att när en preskriptionsfrist har införts i nationell rätt, får den fristen inte löpa ut inom två år från leveransen av varan. Detta gäller även om denna frist, enligt nationell rätt, inte börjar löpa vid leveransen av varan.
- 38 Av vad som anförts följer att för att säkerställa en enhetlig miniminivå för konsumentskyddet inom ramen för den inre marknaden, i enlighet med artikel 1.1 i direktiv 1999/44, har detta direktiv enligt artikel 5.1 infört två skilda frister, det vill säga en ansvarstid för säljaren respektive en preskriptionsfrist. Var och en av dessa frister har i princip en tvingande minimitid på två år räknat från leveransen av varan.
- 39 Att den grundläggande minimitiden är tvingande bekräftas av lydelsen av artikel 7.1 första stycket jämförd med skäl 7 i direktivet, eftersom parterna i princip inte kan avtala bort tillämpningen av den bestämmelsen och medlemsstaterna måste se till att den iakttas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 juni 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, punkt 55).

- 40 För det tredje, och som generaladvokaten anför i punkt 53 i sitt förslag till avgörande, framgår det redan av lydelsen av artikel 5.1 i direktivet att det inte finns något samband mellan ansvarstiden för säljaren och den eventuella preskriptionsfristen. Artikel 5.1 andra meningen i direktivet hänvisar inte på något sätt till den första meningen i bestämmelsen. Till skillnad från vad i synnerhet den belgiska regeringen har hävdade i sitt skriftliga yttrande, kopplar den bestämmelsen inte längden på den eventuella preskriptionsfristen till längden på säljarens ansvarstid.
- 41 Mot denna bakgrund konstaterar domstolen dels att preskriptionsfristen på minst två år räknat från leveransen av varan är en viktig del av det konsumentskydd som säkerställs genom direktiv 1999/44, dels att längden på den fristen är oberoende av längden på säljarens ansvarstid.
- 42 För det fjärde är en annan tolkning inte motiverad utifrån artikel 7.1 andra stycket i direktivet, enligt vilken medlemsstaterna får föreskriva att säljaren och konsumenten i fråga om begagnade varor får komma överens om en kortare ansvarstid för säljaren än den som föreskrivs i artikel 5.1, förutsatt att ansvarstiden inte understiger ett år.
- 43 Artikel 7.1 andra stycket i direktivet syftar inte på preskriptionsfristen, utan enbart på säljarens ansvarstid, som nämns i artikel 5.1 första meningen i direktivet. Olika språkversioner av direktivet, däribland de spanska, engelska, franska och italienska versionerna, talar i artikel 7.1 andra stycket om "säljarens ansvar".
- 44 I den tyska språkversionen är lydelsen av artikel 7.1 andra stycket i direktiv 1999/44 än uttryckligare i det avseendet. Den första meningen i bestämmelsen stadgar att den period då säljaren är ansvarig enligt artikel 5.1 i direktivet får minskas för begagnade varor ("der Verkäufer weniger lange haftet als in Artikel 5 Absatz 1 vorgesehen"), medan den andra meningen preciserar att den möjligheten rör säljarens ansvarstid ("diese kürzere Haftungsdauer").
- 45 Det kan tilläggas att skäl 16 i direktivet stöder den tolkningen, genom att nämna att medlemsstaterna får ge parterna möjlighet att komma överens om en förkortad "ansvarstid" för begagnade varor.
- 46 Såsom påpekats i punkt 39 ovan är också säljarens ansvar under två år från leveransen av varan, enligt artikel 5.1 första meningen i direktiv 1999/44, ett tvingande krav som avtalsparterna i princip inte kan avtala bort. Som generaladvokaten påpekat i punkterna 74 och 75 i sitt förslag till avgörande, är artikel 7.1 andra stycket i direktivet, enligt vilket medlemsstaterna får föreskriva att säljaren och konsumenten i fråga om begagnade varor får komma överens om en kortare ansvarstid för säljaren, dock minst ett år, en undantagsbestämmelse och ska som sådan tolkas restriktivt (se, analogt, dom av den 1 mars 2012, González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 47 Möjligheten för medlemsstaterna att vid försäljning av begagnade varor föreskriva att parterna får minska ansvarstiden för säljaren till ett år från leveransen av varan betyder således inte att medlemsstaterna även får föreskriva att parterna kan minska preskriptionsfristen enligt artikel 5.1 andra meningen i direktivet.
- 48 Slutligen erinrar domstolen om att medlemsstaterna måste iaktta den lägsta skyddsnivån enligt direktiv 1999/44. Även om de, enligt artikel 8.2 jämförd med skäl 24 i direktivet, inom det område som regleras av direktivet får anta eller behålla strängare bestämmelser för att säkerställa en högre konsumentskyddsnivå, får de garantier som unionslagstiftaren infört inte påverkas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 april 2008, Quelle, C-404/06, EU:C:2008:231, punkt 36).
- 49 En nationell bestämmelse som den i fråga i det nationella målet, som tillåter att en minskning av ansvarstiden för säljaren till ett år medför att preskriptionsfristen för konsumentens talerätt kortas av, leder till en lägre skyddsnivå för konsumenten och inkräktar på de garantier denne ska ha enligt direktiv 1999/44. Som generaladvokaten påpekat i punkt 93 i sitt förslag till avgörande, förlorar

konsumenten i så fall all tillgång till rättsmedel redan före utgången av tvåårsfristen från leveranstidpunkten, vilket strider mot de garantier som ges enligt artikel 5.1 andra meningen i direktivet.

- 50 Av vad som anförts följer att den hänskjutna frågan ska besvaras som följer. Artiklarna 5.1 och 7.1 andra stycket i direktiv 1999/44 ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för en bestämmelse i en medlemsstat som medger en kortare preskriptionsfrist för en konsuments talerätt än två år räknat från leveransen av varan när medlemsstaten har utnyttjat möjligheten enligt nämnda artikel 7.1 andra stycket och säljaren och konsumenten har kommit överens om en kortare ansvarstid för säljaren än två år, närmare bestämt ett år, för den begagnade varan i fråga.

Rättegångskostnader

- 51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artiklarna 5.1 och 7.1 andra stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för en bestämmelse i en medlemsstat som medger en kortare preskriptionsfrist för en konsuments talerätt än två år räknat från leveransen av varan när medlemsstaten har utnyttjat möjligheten enligt nämnda artikel 7.1 andra stycket och säljaren och konsumenten har kommit överens om en kortare ansvarstid för säljaren än två år, närmare bestämt ett år, för den begagnade varan i fråga.

Underskrifter